

DET TEOLOGISKE MENIGHETSFAKULTET og

Mastergrad i

DIAKONI

120 STUDIEPOENG

STUDIEPLAN

MF
Det teologiske
Menighetsfakultet

INNHALDSFORTEGNELSE:

Innledning	5
Fagforståelse for mastergrad i diakoni	5
Studiets profil	5
Internasjonalisering	6
Opptakskrav	6
Planens struktur	6
Overordnede mål	7
Arbeidsformer og organisering.....	7
Arbeidsformer	7
Organisering	7
Vurdering	8
Generelt.....	8
Karakterskala.....	8
Vurderingskriterier	9
Mastergradsavhandling.....	9
Samlet karakter.....	9
Vurderingsmappe	9
Litteratur	9
Innhold og struktur.....	10
Emner	10
Semesteroppsett.....	11
GRUNNLEGGENDE EMNER.....	12
Emne DIA502: DIAKONIENS TEOLOGI (10 studiepoeng).....	12
Emnets studiekraft	12
Vurdering	12
Arbeidsformer	12
Delemner.....	12
1. DIAKONIENS TEOLOGISKE BEGRUNNELSE (4 st)	12
2. DIAKONI I BIBELSK PERSPEKTIV (4 st)	13
3. DIAKONI I HISTORISK PERSPEKTIV (2 st)	14
Emne DIA505: DIAKONI, ETIKK OG EKKLESIOLOGI (5 studiepoeng).....	15
Emnets studiekraft	15
Vurdering.....	15
Arbeidsformer	15
DELEMNER	15
1. ETIKK (3 st)	15
2. EKKLESIOLOGI (2 studiepoeng).....	16
EMNER I DIAKONALT ARBEID.....	17

A. TVERRFAGLIGE EMNER: Diakoni I, II og III.....	17
Innledning	17
Emnens felles studiekrav:	17
Vurdering.....	18
Organisering og arbeidsformer	18
Emne DIA501: DIAKONI I (10 studiepoeng).....	18
Emnets felles studiekrav	19
Vurdering.....	19
DELEMNER:	19
1. SJELESORG (5 st).....	19
2. KULTURFORSTÅELSE (3 st)	20
3. DIAKONAL KONTEKST (2 st).....	20
Emne DIA504: DIAKONI II (10 studiepoeng)	21
Emnets felles studiekrav	21
Vurdering.....	21
DELEMNER:	21
1. KIRKE OG SAMFUNN (7 st).....	21
2. DIAKONAL KONTEKST (3 st).....	23
Emne DIA506: DIAKONI III (10 studiepoeng)	23
Emnets felles studiekrav	23
Vurdering.....	23
Organisering og arbeidsform	24
DELEMNER:	24
1. ORGANISASJON OG LEDELSE (4 st).....	24
2. MENIGHETSBYGGING (3 st).....	24
3. DIAKONAL KONTEKST (3 st)	25
B. FELLESEMNE med preste- og kateketutdanningen	27
Emne PT501: KIRKEKUNNSKAP, TROSFORMIDLING OG	
SPIRITUALITET (10 studiepoeng)	27
Emnets felles studiekrav	27
Vurdering.....	27
Arbeidsformer	27
DELEMNER:	27
1. KIRKEFORSTÅELSE OG KIRKEKUNNSKAP (4 st).....	27
2. TROSFORMIDLING (4 st).....	28
3. IDENTITET OG SPIRITUALITET (2 studiepoeng)	29
C. Praksisstudier	30
Emne DIA503: PRAKSISSTUDIER I (15 studiepoeng).....	30
Emnets studiekrav:	30
Vurdering.....	31
Arbeidsformer	31
Emne DIA507: PRAKSISSTUDIER II (5 studiepoeng)	31
Emnets studiekrav:	31
Vurdering.....	31
Arbeidsformer	32
D. FORDYPNINGSEMNE.....	32

Emnets studiekraft (10 / 5 st)	32
Vurdering	32
Ungdomsdiakoni (10/5 studiepoeng).....	32
Diakoni i en flerkulturell kontekst (10/5 studiepoeng)	33
Omsorg og menneskeverd ved livets slutt (10/5 studiepoeng).....	34
Overgrep og det kristne fellesskap (10/5 studiepoeng).....	34
METODELÆRE	36
Emne MET503-504: METODELÆRE (5 studiepoeng)	36
Emne MET503: METODELÆRE - Systematisk/empirisk variant (5 studiepoeng).....	36
Studiekraft	36
Vurdering	36
Emne MET504: METODELÆRE - Kirkehistorisk variant (5 studiepoeng).....	37
Studiekraft	37
Vurdering	37
MASTERGRADSAVHANDLING	38
Emne MET505: Forberedende avhandlingsarbeid (5 studiepoeng) 38	
Studiekraft	38
Vurdering	38
Emne AVH501: MASTERGRADSAVHANDLINGEN (30 studiepoeng).....	39
Studiekraft	39
Andre bestemmelser	39

Innledning

Antall diakonstillinger i kirken øker. Samtidig utføres en viktig diakonal innsats av mennesker i ulike stillinger i skole og i helse- og sosialfaglig sammenheng. I henhold til ”Tjenesteordning for diakoner”(Kirkemøtet 1996), er diakonens arbeidsområde å være leder av menighetens diakonitjeneste. Kirkerådet har vedtatt nye kvalifikasjonskrav for diakon på bakgrunn av Kirkemøtets vedtak (jfr. Kirkerådssak 15/03: ”Kvalifikasjonskrav for diakoner”).

Den foreliggende studieplan kvalifiserer for diakonal tjeneste i menighet, indre- og ytre misjon, bistandsarbeid, skole og institusjon. Utdanningen vil også være relevant for stillinger innenfor samfunns- og organisasjonsliv. Studiet dekker utdanningskravene for diakontjeneste i Den norske kirke.

Fagforståelse for mastergrad i diakoni

Mastergraden i diakoni er en disiplinbasert master. Mastergradsstudiet er et praktisk diakonalt og teologisk studium. *Studiet bygger på og fordypet grad eller utdanning på bachelornivå innen helsefag, sosialfag eller pedagogisk fagområde på minimum 180 studiepoeng. De fagområder som eksplisitt videreføres fra bachelornivået er: etikk, vitenskapsteori, samfunnsvitenskapelige emner, sykepleiefaglig omsorgsteori, pedagogiske emner, sosialt arbeid, praksisstudier og ferdighetstrening. Det vil være ulik vektning av disse emnene på bachelornivå avhengig av hvilken utdanning studenten har.* De sentrale tema og spørsmålsstillinger som masterstudiet tar opp og viderefører, er forankret i menighetens liv og springer ut av den tjeneste for medmennesker som studiet sikter mot. De ulike studiefagene skal bidra til en grundig faglig innsikt i og forståelse av de utfordringer som en slik tjeneste rommer. Målet med mastergradsstudiet er å dyktiggjøre til diakonal tjeneste i kirke og samfunn.

Studiet skal stå i dialog med teologiske, helsefaglige og samfunnsvitenskapelige forskningsfag, og henter sin vitenskapelige legitimitet fra disse. Planen legger til grunn at teori og praksis skal samvirke til en allsidig og helhetlig tilnærming i møte med menneskelige livssituasjoner.

Mastergraden i diakoni kvalifiserer for doktorgradsstudier ved Det teologiske Menighetsfakultet

Studiets profil

Mastergradsstudiets profil kan oppsummeres i følgende hovedpunkter:

- Studiet er *menighetsforankret*. Den grunnleggende forståelsen av diakonien er at denne er en nødvendig del av kirkens oppdrag, og at dette oppdraget er uløselig knyttet til den lokale menighet.
- Studiet er *ekumenisk* orientert. Forholdet til andre kristne tros- og kirkesamfunn både lokalt og globalt vil være i fokus. Det er den verdensvide kirke i fellesskap som er satt til å realisere det diakonale oppdraget, i solidaritet med hele Guds skaperverk. Studiets ekumeniske profilering innebærer derfor også at studiet er internasjonalt orientert.
- Studiet er *praksisorientert*. Det er den diakonale praksis som er i fokus og som bestemmer valg av teoretiske perspektiver (se ovenfor).
- Studiet er *tverrfaglig*. I stor grad søker en å integrere ulike faglige metoder og perspektiver i undervisningen for å analysere og drøfte hvordan en best kan møte aktuelle diakonale utfordringer. Det tverrfaglige perspektivet søkes ikke minst realisert

gjennom utstrakt bruk av PBL (problembasert læring) som undervisningsmetode (se nedenfor).

- Studiet er *samarbeidsrettet*. Fordi diakoni forstås som en grunnleggende dimensjon ved hele kirkenes liv, kan det diakonale oppdrag bare realiseres i rammen av fellesskap og samarbeid. Forholdet til andre kirkelige tilsatte, lekfolk og aktuelle samarbeidspartnere i det offentlige og i frivillig sektor, vil derfor stå sentralt i utdanningen. Deler av undervisningsopplegget vil av samme grunn foregå i samarbeid med preste- og kateketutdanningen.
- Studiet sikter mot å virke *personlighetsdannende*. Gjennom samhandling og dialog, studium og tilegnelse av kunnskap, erfaringer i praksis, refleksjon over egen tro og bearbeiding av egen livserfaring, inviterer studiet til en prosess der studenten kan integrere tro og erfaring, kunnskaper og ferdigheter med sikte på framtidig tjeneste.

Internasjonalisering

Studiet skal som helhet legge vekt på den globaliseringen og internasjonaliseringen som samfunnet bærer preg av, og ha med et flerkulturelt perspektiv i møte med de ulike temaene studiet tar opp.

En ønsker å legge til rette for at studenter kan ta deler av studiet utenlands. Ved siden av kortere studieturer som kan godskrives som valgemenne, vil særlig praksisstudiene kunne foregå utenlands.

Opptakskrav

I tråd med departementets forskrift for mastergrad bygger mastergraden i diakoni (120 studiepoeng) på følgende:

- Grad eller utdanning på bachelornivå innen helsefag, sosialfag eller pedagogisk fagområde på minimum 180 studiepoeng.
- Opptak kan i tillegg skje på grunnlag av dokumenterte kvalifikasjoner som anses helt eller delvis likeverdig med utdanningsløpene nevnt ovenfor.

Planens struktur

Mastergraden i diakoni har et omfang 120 studiepoeng, inkludert et selvstendig arbeid på minst 30 poeng. Graden bygger på lavere grad/yrkesutdanning med et omfang på minst 180 studiepoeng eller tilsvarende.

Planen er i hovedsak bygd opp av et fast system av emner og av et større selvstendig arbeid (mastergradsavhandling).

De enkelte *emnene* har et omfang på fra 5 til 20 studiepoeng. Videre defineres emnene ut fra delemner. For hvert emne formuleres kompetansemål, med vekt på studentenes innsikt i sentrale faglige problemstillinger. Kunnskapsmålene er formulert på tre stigende nivåer: *kjennskap, god kunnskap og innsikt*. Ferdighetsmål er formulert med uttrykket *evne* til. Det er samtidig satt opp studiekraav for de enkelte emnene. Arbeidet med å oppfylle studiekraavene skal bidra til å nå kompetansemålene, og er utgangspunkt for vurderingen.

Mastergradsavhandlingen skal være på 30 studiepoeng.

Overordnede mål

Mastergradsstudiet har som overordnede mål:

1. å kvalifisere for *diakonalt arbeid* og *diakontjeneste* innen menighet, institusjon og organisasjon, nasjonalt og internasjonalt
2. å bidra til at studentene kan utvikle *diakonal holdning* og *identitet* som utgangspunkt for tjeneste i kirke og samfunn
3. å legge til rette for at studentene kan utvikle ferdigheter til å *utøve en faglig begrunnet diakonal yrkesutøvelse*

Arbeidsformer og organisering

Arbeidsformer, organisering og vurdering skal bidra til at studentene fra første stund og gjennom hele studiet får en aktiv læringsprosess.

Arbeidsformer

Organiseringen legger opp til varierte arbeidsformer som skal bidra til å aktivisere studentene og stimulere læringsprosessen. Arbeidsmåtene vil veksle mellom selvstudium, gruppearbeid og oppgaveskriving, seminar hvor studentene har framlegg, gir respons og får undervisning og veiledning, forelesninger og selvstendig vitenskapelig arbeid.

Et studieemne på 10 studiepoeng vil normalt ha 30 timers undervisning. I tillegg kommer individuell veiledning.

Den pedagogiske modellen *problembasert læring (PBL)* vil stå sentralt i deler av studiet. Modellen baserer seg på at læring skal ta utgangspunkt i konkrete problemområder og utfordringer hentet fra det praktiske liv, og har til hensikt å bygge opp profesjonell kompetanse.

Som ressursbøker om arbeidsmåter i studiet brukes:

Gerd Bjørke: *Problembasert læring – ein praksisnær studiemodell*. Oslo: Tano Aschehoug 1996,

Olga Dysthe, Frøydis Hertzberg og Torlaug Løkensgard Hoel: *Skrive for å lære. Skrivning i høyere utdanning*. Oslo: Abstrakt forlag as 2000.

Organisering

Ved oppstart av 1.semester skal studentene delta på en innføringsuke.

Studentene organiseres i basisgrupper og seminargrupper. I tillegg gis det individuell veiledning.

- *Skrivegruppene* består av 3-5 studenter som møtes fysisk eller elektronisk. Disse gruppene skal først og fremst være et sted for å skrive og gi respons på oppgaver.

- *Seminargruppene* består av studenter som arbeider med samme eller tilsvarende emner i studiet eller med sin avhandling. Disse gruppene ledes av én eller flere lærere. Seminargruppene brukes til undervisning, til veiledning og til presentasjon av – og respons på oppgaver og framlegg fra studentene. For å få veiledning fra lærer i arbeidet med emnene, må studentene delta i seminargrupper, fysisk eller elektronisk.
- *PBL-gruppene* består av 5-9 studenter som veiledes av en lærer. Disse gruppene er reservert for de tverrfaglige emnene som benytter seg av PBL (problembasert læring) som undervisningsmetode. Mer om dette under de aktuelle emnene
- *Individuell veiledning* er i hovedsak reservert for arbeidet med mastergradsavhandlingen. Alle studenter som skriver mastergradsavhandling, skal ha avtale med en veileder.

Studiet forutsetter frammøte og aktiv deltakelse. *Kravet om obligatorisk frammøte har sammenheng med ønsket om å sikre utviklingen av studentens forståelse og modning gjennom refleksjon og drøfting i fellesskapet.* Når gyldig grunn foreligger, kan studenten være fraværende inntil 25 % av undervisningen.

Studiets forutsetning om frammøte og arbeid i grupper begrenser mulighet for å ta studiet som et fjernstudium. I den grad det er mulig vil det imidlertid bli lagt til rette for fjernstudium ved bl.a. gruppesamarbeid ved hjelp av elektroniske hjelpemiddel, og gjennomføring av emner over en lengre tidsperiode.

Vurdering

Generelt

Det vil fremgå under hvert emne hvilke vurderingsformer som blir brukt. Studiet legger vekt på å bruke differensierte vurderingsformer tilpasset studentens studiesituasjon og emnets egenart og målsetning.

Det vil foregå en fortløpende vurdering av studentene og deres studieinnsats, men også evaluering av studietilbudene: av undervisning og veiledning, organisering, vurderingsformer, studieplaner osv. Studenter og lærere skal være med på en fortløpende evaluering av studietilbudene. Dette er en del av studiestedenes system for å sikre og utvikle kvaliteten i utdanningen. *Denne evalueringen vil være skriftlig og inneholde evaluering av fagets innhold og nivå, integrasjon av teori og praksis, faglig kvalitet på undervisning, studentens egen læringsprosess m.m.*

Vurderingsformene som benyttes har sammenheng med utdanningens mål, innhold og arbeidsformer. I studiekravene til hvert emne er beskrevet hva som forutsetter godkjent frammøte.

Karakterskala

I den formelle vurderingen av studentene brukes en karakterskala fra A (best) til E (dårligst). Studenter som får F, har ikke bestått.

Vurderingskriterier

Den avsluttende vurderingen av studentene tar sikte på å prøve deres evne til å finne fram og gjøre rede for relevant fagstoff på en selvstendig måte. Det blir lagt vekt på studentens evne til å drøfte faglige problemstillinger på en teoretisk og metodisk gjennomtenkt måte, og med henblikk på diakonal praksis.

Mastergradsavhandling

For å få levere mastergradsavhandling må de samlede studiekravene være oppfylt, både studiekravene for emnene og for arbeidet med avhandlingen..

Samlet karakter

Det gis en samlet karakter for alle emnene unntatt avhandlingen. Emnene teller likt og vektet i forhold til antall studiepoeng. Den samlede karakteren slås sammen med karakteren for mastergradsavhandlingen. Karakteren for emnene teller to tredjedeler, mens karakteren for avhandlingen teller én tredjedel.

For å få godkjent master i diakoni må en ha bestått samtlige emner inklusiv mastergradsavhandling.

Vurderingsmappe

I de fleste emnene er vurderingsmappe benyttet som grunnlag for vurderingen.

Med vurderingsmappe menes en samling av faglig arbeid gjort over lengre tidsperiode. Hva vurderingsmappen skal inneholde går fram av studiekravene eller er nærmere spesifisert.

Vurderingsmappeordningen styrker muligheten til å legge vekt på studentens refleksjon over egen læringsprosess og en kritisk fagrefleksjon. Ordningen gir også større mulighet til å vektlegge både prosess og produkt i vurderingen.

Litteratur

Den anførte litteraturen angir studieemnets bredde og fordypningsnivå. Studenten prøves ikke i litteraturen, men i kompetansekravene i målformuleringene. Studenten kan velge alternativ litteratur, men må da se til at kompetansekravene i målformuleringene dekkes.

Innhold og struktur

De overordnede målene for mastergradsstudiet søkes realisert ved at studentene gjennomfører emner på mastergradsnivå, og skriver en selvstendig avhandling på 30 studiepoeng (st). Gjennom studiet vil studentene møte de konkrete utfordringene som en diakon vil stå overfor i sin tjeneste.

Emner

Studiet inneholder følgende emner:

HOVEDGRUPPE	Emne	Emne-nummer	Delemner	Studie-poeng	I studie-planen
<i>GRUNNLEGGENDE EMNER:</i>	Diakoniens teologi	DIA502	1. Diakoniens teologiske begrunnelse 2. Diakoni i bibelsk perspektiv 3. Diakoni i historisk perspektiv	10 st	s. 12-15
	Diakoni, etikk og ekklesiologi	DIA505	1. Etikk 2. Ekklesiologi	5 st	s. 15-16
<i>EMNER I DIAKONALT ARBEID:</i> A. Tverrfaglige emner (DIA501,504 og 506) B. Fellesemne med preste- og kateketutdanning (PT501) C. Praksisstudier (DIA503 og 507) D. Fordypningsemne	Diakoni I	DIA501	1. Sjelesorg 2. Kulturforståelse 3. Diakonal praksis	10 st	s. 18-21
	Diakoni II	DIA504	1. Kirke og samfunn 2. Diakonal praksis	10 st	s. 21-23
	Diakoni III	DIA506	1. Organisasjon og ledelse 2. Menighetsbygging 3. Diakonal praksis	10 st	s. 23-26
	Kirkekunnskap, trosformidling og spiritualitet	PT501	1. Kirkeforståelse og kirkekunnskap 2. Identitet og spiritualitet 3. Trosformidling	10 st	s. 26-28
	Praksisstudier I	DIA503		15 st	s. 29-30
	Praksisstudier II	DIA507		5 st	s. 30-31
	Fordypningsemne			5/10st	s. 31-34
<i>METODELÆRE</i>	Metodelære	MET503-504	To varianter: - Systematisk/empirisk - Kirkehistorisk	5 st	s. 35-37
<i>MASTERGRADS-AVHANDLINGEN</i>	Forberedende avhandlingsarbeid	MET505		5 st	s. 37
	Avhandlingen	AVH501		30 st	s. 38-39

Semesteroppsett

Emnene vil i semesteroppsett bli fordelt på følgende måte:

1.SEM	AVH501 Avhandling (30 st)			
	DIA506. Diakoni III (10 st)	Enten: FORDYPNINGSEMNE (10 st) Eller: ↓		Valg: Metode- lære (5st) MET503- 504
		FORDYP- NINGSEM. (5 st)	DIA507 Praksisst II (5 st)	
	DIA503 Praksisstudier I (15 st)		DIA504. Diakoni II (10st)	DIA505. Diakoni, etikk og ekkesiologi (5 st)
Diakoni I (10st) DIA501	Kirkekunnskap, trosformidling og spiritualitet (10 st) PT501		. Diakoniens teologi (10 st)] DIA502	
2.SEM				
3.SEM				
4.SEM				

GRUNNLEGGENDE EMNER

Emnene DIA502 og DIA505 legger et teologisk fundament for diakonien og diakonal yrkesutøvelse.

Emne DIA502: DIAKONIENS TEOLOGI (10 studiepoeng)

Emne DIA502 er organisert i tre delemner: 1. *Diakoniens teologiske begrunnelse* (4 studiepoeng), 2. *Diakonien i bibelsk perspektiv* (4 studiepoeng) og 3. *Diakonien i historisk perspektiv* (2 studiepoeng).

Emnet gir en innføring i diakoniens teologiske begrunnelse, bibelske forankring og historie.

Emnets studiekraav

Studenten skal:

- ha godkjent oppmøte i undervisningen
- være organisert i en basisgruppe
- skrive to oppgaver innen gitte frister. Det fastsettes hvert semester hvilke delemner disse skal hentes fra
- ha godkjent en kortinnlevering eller kortprøve. Det fastsettes hvert semester hvilken form denne skal ha. I de tilfeller innleveringene eller prøvene ikke godkjennes, kan studenten levere en ny besvarelse én gang til i samme semester
- ha godkjent ett muntlig fremlegg
- delta i evalueringen av studietilbudene, dersom tilbudene er gjort til gjenstand for evaluering i det aktuelle semester

Vurdering

For å bestå Emne DIA502 må studenten oppfylle alle studiekraavene. Karakteren settes på grunnlag av en samlet vurdering av den innleverte vurderingsmappen.

Arbeidsformer

Forelesninger, undervisning i seminarform, arbeid i basisgrupper.

Delemner

1. DIAKONIENS TEOLOGISKE BEGRUNNELSE (4 st)

MÅL

Studenten skal

- ha kjennskap til forskjellige forståelser av og begrunnelser for kirkens diakonale oppdrag,
- ha kjennskap til diakoniens plassering i et systematisk-teologisk helhetsperspektiv, *herunder den vitenskapsteoretiske problematikk knyttet til diakoniens tverrfarglighet*
- ha kjennskap til embetsteologiske problemstillinger knyttet til diakontjenesten, *herunder også økumeniske bidrag knyttet til diakoniforståelsen*
- ha god kunnskap om diakoni som en integrert del av kirkens totale oppdrag i verden,

LITTERATUR

Iversen, Hans Raun: "Hva er diakoni og diakonat egentlig" i Karsten Nissen (red), *Diakoni – en integrert dimensjon i folkekirkens liv*, Forlaget Aros, 2001.

Johannessen, Kai Ingolf: "Diakoniens teologiske og kirkelige forankring" i Alf B. Oftestad (red), *En bok om kirkens diakoni*, Luther forlag, Oslo 1980.

Nordstokke, Kjell og John N. Collins: "Diakoni – teoria- praxis". Svensk kyrkotidning vol. 96 nr. 11/2000, s. 107-111

Nordstokke, Kjell: *Det dyrebare mennesket. Diakoniens grunnlag og praksis*, Verbum, Oslo 2002.

Wingren, Gustaf: "Reformationens og lutherdomens ethos" i Gustaf Wingren, *Etikk og kristen tro*, CWK Gleerup, Lund 1971.

Browning, Don : *A fundamental practical theology. Descriptive and strategic proposals*. Fortress Press, Minneapolis 1991, s 34 – 93

Brodd, Sven-Erik : *Pastoral-teologisk praksis. Om kyrkligt liv och arbete i en urbaniserad miljö*. Stockholm 1989.

Kirkerådet : *Diakonal tjeneste i Den norske kirke*. KR 32/04 (Stephanie Dietrich/Kristin Fæhn)

Plan for diakoni i Den Norske Kirke (1987 – revidert utgave 1997)

SUPPLERENDE LITTERATUR

Brodd, Sven Erik [et al.] *Diakonins teologi*, Verbum, Stockholm 1997.

Johannessen, Kai Ingolf: "Diakoniens teologiske og kirkelige forankring" i Alf B. Oftestad (red), *En bok om kirkens diakoni*, Luther forlag, Oslo 1980.

Oftestad, Alf. B. (red): *En bok om kirkens diakoni*, Luther forlag, Oslo 1980.

Aukrust, Knut og Berge Furre (red): *Diakoni og samfunn*, KULTs skriftserie 101, Oslo 1998.

Bergmann, Sigurd (red): *De nedtystades Gud*, proprius, Stockholm 1992.

Blennberger, Erik /Mats J. Hansson/Rolf Stål (red): *Diakoni – teologi, ideologi, praksis*. Tro og tanke, Stockholm 1992.

Brodd, Sven Erik: *Diakonattet. Från ekklesiologi till pastoral praxis*. Svenska kyrkans forskningsråd, Uppsala 1992, s. 13-142 .

Foss, Øyvind: *Kirkens diakoni*, Aarhus University Press, Aarhus 1992.

Aarflot, Andreas (red): *Diakoni og kirke*, Luther forlag, Oslo 1976.

2. DIAKONI I BIBELSK PERSPEKTIV (4 st)

MÅL

Studenten skal

- ha kjennskap til Bibelens oppbygning og innhold,
- ha kjennskap til innholdet i to utvalgte bøker fra Bibelen og deres relevans for diakonien.

- ha god kunnskap om diakoniens bibelske begrunnelse,
- ha god kunnskap om diakonale motiver i bibeltekstene,

TEKSTER

Amos

Lukasevangeliet

LITTERATUR

Hvalvik, Reidar og Terje Stordalen: *Den store fortellingen. Om Bibelens tilblivelse, innhold, bruk og betydning*. Del III. Det Norske Bibelselskap, Oslo 1999.

Collins, John: "A ministry for tomorrow's church", *Journal of Ecumenical Studies* 32.2 Spring 1995 (20s.)

Nielsen, Helge Kjær: *Han elskede oss først*. Aarhus Universitetsforlag, Aarhus 1994

SUPPLERENDE LITTERATUR

Hvalvik, Reidar og Terje Stordalen: *Den store fortellingen. Om Bibelens tilblivelse, innhold, bruk og betydning*. Det Norske Bibelselskap, Oslo 1999.

Kvalbein, Hans: *Godt budskap for fattige. Tekster fra Lukas-evangeliet*, Lunde, Oslo 1976.

Kvanvig, Helge: *Historisk bibel og bibelsk historie: Det gamle testamentes teologi som historie og fortelling*, Høyskoleforlaget, Kristiansand 1999.

Lindström, Fredrik: *Det sårbara livet. Livsforståelse och gudserfarenhet i gamle testamentet*. Arcus, Lund 1998.

Nordstokke, Kjell: *Ordet tar bolig. Om folkelig bibellesning*, Verbum, Oslo 1994.

Collins, John: *Diakonia – Re-interpreting the Ancient Sources*, Oxford University Press, New York-Oxford 1990.

Collins, John: *Diacons and the Church – making connections between old and new*, Gracewing Morehouse Publishing, Pennsylvania (?) 2002.

3. DIAKONI I HISTORISK PERSPEKTIV (2 st)

MÅL

Studenten skal

- ha kjennskap til diakoniens arbeidsformer og organisering i historisk perspektiv,
- ha kjennskap til utviklingen av den diakonale forståelsen gjennom kirkens historie.

LITTERATUR

Brodd, Sven Erik: "Diakonin genom kyrkans historia. Fem ekklesiologiske modeller" i Sven Erik Brodd [et al.] *Diakonins teologi*, Verbum, Stockholm 1997.

Wyller, Trygve: "Stat og omsorg – autensitet og kall" i Svein Aage Christoffersen (red), *Moralsk og moderne?*, Ad Notam Gyldendal, Oslo 1999.

Oftestad, Alf B.: *Kirke – Fellesskap – Omsorg. Diakoniens historie I*. Luther forlag, Oslo 2001, s. 81 – 118.

SUPPLERENDE LITTERATUR

Christoffersen, Svein Aage (red): *Moralsk og moderne?*, Ad Notam Gyldendal, Oslo 1999.

Oftestad, Alf B. (red): *En bok om kirkens diakoni*, Luther forlag, Oslo 1980.

Oftestad, Alf B.: *Kirke – Fellesskap – Omsorg. Diakoniens historie I.*

Luther forlag, Oslo 2001

Tønnessen, Aud V.: *"Et trygt og godt hjem for alle"? Kirkelederes kritikk av velferdsstaten etter 1945*, Tapir Akademiske forlag, Trondheim 2000.

Emne DIA505: DIAKONI, ETIKK OG EKKLESIOLOGI (5 studiepoeng)

Emne DIA505 er organisert i to delemner: 1. *Etikk (3 st)*, 2. *Ekklesiologi (2st)*. Emnet bygger videre på emne DIA502, og gir en innføring og fordypning i sentrale temaer innenfor etikk og ekklesiologi med særlig relevans for diakonien.

Emnets studiekrav

Studenten skal:

- ha godkjent oppmøte i undervisningen
- være organisert i en basisgruppe
- skrive 1 oppgave innen en gitt frist. Det fastsettes hvert semester hvilke delemne denne skal hentes fra
- ha godkjent en kortinnlevering eller kortprøve. Det fastsettes hvert semester hvilken form disse skal ha. I de tilfeller innleveringen eller prøven ikke godkjennes, kan studenten levere en ny besvarelse én gang til i samme semester
- ha godkjent ett muntlig fremlegg
- delta i evalueringen av studietilbudene, dersom tilbudene er gjort til gjenstand for evaluering i det aktuelle semester

Vurdering

For å bestå emne DIA505 må studenten oppfylle alle studiekravene. Karakteren settes på grunnlag av en samlet vurdering av den innleverte vurderingsmappen.

Arbeidsformer

Forelesninger, undervisning i seminarform, arbeid i basisgrupper.

DELEMNER

1. ETIKK (3 st)

MÅL

Studenten skal

- ha kjennskap til sentrale temaer og perspektiver i kristen etikk,
- ha god kunnskap om kristent menneskesyn og menneskeverd,

- ha god kunnskap om forholdet mellom menneskesyn, etikk og diakoni.

LITTERATUR

Heiene, Gunnar og Svein Olaf Thorbjørnsen: *Fellesskap og ansvar. Innføring i kristen etikk*, Universitetsforlaget, Oslo 1994 (kap 1-10, 12, 16 og 17).

Henriksen, Jan-Olav og Gunnar Heiene: *Moral og menneskeliv. Et kristent perspektiv*. Høyskoleforlaget, Kristiansand 1998, (et utvalg på ca 50 sider).

SUPPLERENDE LITTERATUR

Asheim, Ivar: *Øyet og horisonten. Grunnproblemer i aktuell etikkdebatt*, Universitetsforlaget, Oslo 1991.

Bexell, Göran og Carl Henric Grenholm: *Teologisk etik. En introduktion*, Verbum, Stockholm 1997.

Henriksen, Jan-Olav og Arne Johan Vetlesen: *Nærhet og distanse*. Gyldendal Akademiske, 2.utg. Oslo 2000.

Johansen, Kjell Eyvind (red): *Etikk. En innføring*. Cappelen, Oslo 1994.

2. EKKLESIOLOGI (2 studiepoeng)

MÅL

Studenten skal

- ha kjennskap til sentrale temaer innenfor luthersk og ekumenisk ekklesiologi,
- ha god kunnskap om diakoniens kirkelige forankring

LITTERATUR

Asheim, Ivar: "Kirke, menighet og fromhetsliv" i Svein Olaf Thorbjørnsen (red), *Utfordringer og ansvar*, Universitetsforlaget, Oslo 1994.

Kärkkäinen, Veli-Matti: *An Introduction to Ecclesiology*, Downer Grove, InterVarsity Press 2002, del I (s. 17-94), og III (s. 167 – 233).

Oftestad, Alf B. : *How to build a diaconal church*. Oslo, Diatekst 1998 , 7 - 42.(s.7-42)

SUPPLERENDE LITTERATUR

Bergmann, Sigurd (red): *De nedtystades Gud*, proprius, Stockholm 1992.

Dulles, Avery R: *Models of the Church*, Doubleday, New York 1974/1987 (expanded edition).

Moltmann, Jürgen: *Hope for the Church*. Abingdon 1979

Østnor, Lars: *Kirkens tjenester – med særlig henblikk på diakontjenesten*, Luther Forlag, Oslo 1978.

Tjørhom, Ola: *Kirken – troens mor*, Verbum, Oslo (?) 1999.

Ven, Johannes van der: *Ecclesiology in Context*, Eerdmans, Grand Rapids, Michigan 1996.

Cavanaugh, William T.: *Torture and Eucharist*, Blackwell Publishers, Oxford-Masachusetts 1998.

EMNER I DIAKONALT ARBEID

Emnene DIA501, PT501, DIA503, DIA504, DIA506 og DIA507 vil ta utgangspunkt i den diakonale praksisvirkeligheten. Her vil fokus være rettet mot studentenes praktisk-diakonale ferdigheter, fundert i faglig analyse og refleksjon. Det vil stimuleres til kritisk og konstruktiv refleksjon over den diakonale praksisvirkeligheten ved å se denne i lys av utvalgte teoretiske perspektiver.

- A. DIA501, DIA503 og DIA506 er tverrfaglige emner hvor PBL vil bli brukt som undervisningsmetode.
- B. PT501 er et fellesemne for diakoni-, preste- og kateketutdanningen.
- C. DIA503 og DIA507 er praksisstudier.

A. TVERRFAGLIGE EMNER: Diakoni I, II og III

Innledning

Emnene DIA501, DIA504 og DIA506 er organisert som tverrfaglige emner med utstrakt bruk av PBL som læringsmetode (se nedenfor). For disse emnene gjelder det følgende felles bestemmelser:

Emnenes felles studiekrav:

Studenten skal

- delta i undervisningen knyttet til oppstart, framlegg og evalueringen av PBL-sekvensene.
- delta i PBL-gruppens arbeid i alle emnets PBL-sekvenser..
- skrive notat (400-800 ord, ca.1-2 sider) ut fra individuelle læringsmål til hver PBL-sekvens. De individuelle læringsmålene skal fordeles slik at studenten får arbeidet med ulike sider av diakonifaget.
- ha godkjente gruppeprodukter fra hver PBL-sekvens, samt godkjent deltakelse i gruppa i hver sekvens. Det innebærer å ha bidratt aktivt til gruppas felles sluttprodukt i hver PBL-sekvens inklusive evt. framføring (PBL-oppgaven definerer kravene til gruppas sluttprodukt for hver enkelt oppgave). Sluttprodukter og deltakelse vurderes av PBL-gruppens veileder ved slutten av hver PBL-sekvens.
- delta i eventuelle obligatoriske ekskursjoner, observasjoner og evt. andre arbeidsmåter med eventuelle rapporter, refleksjonsnotater e.l. i mellomukene. Hvilke arbeidsformer og dokumentasjonsformer og i hvilket omfang fastsettes for hvert semester.
- ha godkjent eventuell kortinnlevering (3-4 timer) i emnets fellespensum.
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

Tverrfaglig emne vurderes med mappevurdering.

Vurderingsmappen skal inneholde:

- bekreftelse på at studiekravene er innfridd.
- to individuelle PBL-notater. Notatene kan bearbeides helt til innlevering av vurderingsmappen. Notatene i vurderingsmappen må ikke overstige 1000 ord.
- bekreftelse på godkjente sluttprodukter fra PBL-gruppa for hver PBL-sekvens
- eventuell kortinnlevering eller rapport fra ekskursjon e. l. kan inngå i vurderingsmappen. Dette fastsettes av utdanningsstedet for hvert semester.

Emnet vurderes med karakter som fastsettes på grunnlag av individuelle PBL-notater og eventuell kortinnlevering/rapport. Forutsetningen for å bli vurdert med karakter er at gruppas sluttprodukter og den enkeltes gruppedeltakelse er godkjent på forhånd.

Organisering og arbeidsformer

I dette emnet organiseres studenten i *PBL-grupper* på 5-9 studenter. Hver gruppe veiledes av en lærer. I tillegg vil det bli gitt ressursforelesninger over sentrale emner fra fellespensum. Også andre arbeidsformer som ekskursjoner, observasjoner osv. kan brukes i arbeidet. Hver PBL-sekvens varer i 2 uker. Etter hver PBL-sekvens legges det inn en mellomuke hvor PBL-prosessen fortløpende evalueres, og hvor en legger inn relevante øvingsmomenter, ekskursjoner, forelesninger som faller utenfor PBL-opplegget, m.m.

PBL (Problembasert læring) er en arbeidsform som tar utgangspunkt i tenkte eller reelle situasjoner fra praksisfeltet, hvor gruppas utfordring er å identifisere diakonifaglige problemstillinger i situasjonen og hente inn relevant kunnskap fra faget som kan anvendes til å ta stilling til utfordringer som ligger i situasjonen. I en PBL-gruppe vil man fordele arbeid med kunnskapsinnhenting ut fra læringsmål gruppa blir enige om for den enkelte. Den enkelte bringer tilbake til gruppa den innhentede kunnskap. Denne skal foreligge skriftlig som et kort notat. Deretter sammenfattes den relevante kunnskapen i et felles sluttprodukt fra gruppa.

For de delemnene som er plassert først under hvert emne angis det et fast fellespensum. Disse delemnene utgjør om lag 2/3 av de aktuelle emnenes totale antall studiepoeng. For delemnene *diakonal praksis* angis det ikke et fastlagt pensum, men det vil bli utdelt lister med anbefalt litteratur til disse delemnene hvert semester. Det er et mål at studentene også henter inn og anvender kunnskap og litteratur fra andre deler av studieløpet i forbindelse med PBL-arbeidet. En forutsetter at studentene skifter på å hente inn kunnskap fra ulike deler av pensum fra sekvens til sekvens i PBL-arbeidet.

Emne DIA501: DIAKONI I (10 studiepoeng)

Emne DIA501 er organisert i tre delemner: 1. *Sjelesorg* (5 st), 2. *Kulturforståelse* (2 st) og 3. *Diakonal praksis* (3 st).

Emnet tar for seg temaer og problemstillinger hentet fra det diakonale praksisfeltet relatert til livskriser, sorg og ulike livsfaser, samt allmenne trekk i den postmoderne kultursituasjonen. Emnet vil ha et yrkesfaglig fokus, og de aktuelle temaene og problemstillingene blir primært bli belyst ut fra sjelesorgsfaglig og kulturanalytisk teori. *Samspillet mellom individfaktorer og*

kulturprosesser vil her være viktig, herunder også drøfting av kjønnsperspektivet. Også andre teoretiske perspektiver blir trukket inn der det er aktuelt. Problembasert læring vil benyttes som undervisningsmetode (se nedenfor). Delemnene vil bli behandlet samordnet.

Emnets felles studiekraft

Se felles studiekraft for Tverrfaglige emner (ovenfor)

Vurdering

Se felles bestemmelser for Tverrfaglige emner (ovenfor)

DELEMNER:

1. SJELESORG (5 st)

Delemnet gir en grunnleggende innføring i den kristne sjelesorgens egenart. Det fokuseres på sjelesorgens bibelske forankring og teologiske begrunnelse i rammen av kirkens diakonale oppdrag. Med bakgrunn i stoff fra sjelesorgens faghistorie, gis det en innføring i aktuell sjelesorgfaglig debatt. Det legges vekt på betydningen av sjelesørgerens selvinnsikt, forståelse av samtalens dynamikk og bevissthet om sjelesorgens kontekstuelle forankring. I dette arbeidet vektlegges også betydningen av tverrfaglig innsikt slik det for eksempel kommer til uttrykk i sjelesorgens dialog med disipliner som religionspsykologi, religions sosiologi m.m..

MÅL

Studenten skal

- ha kjennskap til sjelesorgens teologiske fundament og begrunnelse,
- ha god kunnskap om ulike sjelesørgeriske tilnæringsmåter i møte med sentrale menneskelige livstemaer, livsfaser og livskriser,
- ha evne til å reflektere over og vurdere egen rolle som sjelesørger og formidler i diakonal sammenheng,
- ha evne til å analysere og drøfte sjelesørgeriske og kommunikative utfordringer i møte med enkeltmennesker og grupper av mennesker,

LITTERATUR

Okkenhaug, Berit : *Når jeg ser ditt ansikt. Innføring i kristen sjelesorg.*
(Verbum Forlag, Oslo 2002)

Patton, John : *Pastoral Care in Context. An Introduction to Pastoral Care*
(John Knox Press, Louisville, 1993), s 113 – 213 .

SUPPLERENDE LITTERATUR

Bergstrand, Göran og Magnus Lidbeck: *Själavård – del 1.* Verbum, Stockholm 1997

Bergstrand, Göran og Magnus Lidbeck: *Själavård – del 2.* Verbum, Stockholm 1998

Gerkin, Ch. V. : *The Living Human Document* (Abington Press, Louisville 1984)

Ziemer, Jürgen: *Seelsorgelehre. Eine Einführung für Studium und Praxis.*
(Vandenhoeck&Ruprecht, Göttingen 2000).

Skjervheim, Hans: "Deltakar og tilskodar" i *Deltakar og tilskodar og andre essays.*

(Gyldendal forlag, Oslo 1996).

2. KULTURFORSTÅELSE (3 st)

I dette delemnet gis en innføring i sentrale trekk i samtidskulturen. Det vil bli lagt vekt på kulturanalytiske perspektiver som kan bidra til å klargjøre hvordan en postmoderne kultursituasjon påvirker menneskers livsopplevelse og handlingsmønstre. *I denne sammenheng vil identitetstematikken stå sentralt, herunder også kjønnsperspektivet.* Emnet vil drøfte hvilke muligheter og utfordringer dette stiller kirkens diakoni overfor.

MÅL

Studenten skal

- ha kunnskap om sentrale kjennetegn ved en postmoderne kultursituasjon
- ha kunnskap om hvordan sekularisering og pluralisme i den moderne kultur influerer på religion og livstolkning
- ha innsikt i hvilke muligheter og utfordringer den samtidige kultursituasjon representerer for kirkens diakoni
- ha evne til å analysere ulike kultursituasjoner

LITTERATUR

Henriksen, Jan-Olav og Krogseth, Otto (red.): *Pluralisme og identitet. Kulturanalytiske perspektiver på nordiske nasjonalkirker i møte med religiøs og moralsk pluralisme* (Gyldendal, Oslo 2001) (et utvalg kapitler – referanser mangler)

Krogseth, Otto : ”Det hellige i det moderne – refleksjoner omkring religion, identitet og modernitet”, i Ruud,I.M. og Hjelde,S.: *Enhet i mangfold? Hundre år med religionshistorie i Norge* (Tano Aschehoug, Oslo 1998), 197-219.

Krogseth, Otto : Ny religiøsitet – i spenningsfeltet mellom avsakralisering og resakralisering.Et kulturanalytisk perspektiv”, i L.G.

Engedal/A.T.Sveinall(red.): *Troen er løs*. Tapir Akademisk forlag, Trondheim 2000, s 29 – 40.

3. DIAKONAL KONTEKST (2 st)

I dette delemnet fokuseres det på problemstillinger hentet fra det diakonale praksisfeltet knyttet til livskriser, sorg, ulike livsfaser og den samtidige kultursituasjon. Fokus er rettet mot diakonen som sjelesørger og mot samtalen som sjelesørgerisk medium.

MÅL

Studenten skal

- ha evne til å analysere og vurdere diakonale utfordringer og diakonal praksis i et tverrfaglig perspektiv,
- ha evne til å finne fram til og anvende teori i møte med diakonale utfordringer,

- ha evne til å analysere og vurdere diakonal praksis i møte med sorg, kriser og ulike former for menneskelig nød relatert til ulike livsfaser,
- ha evne til å identifisere diakonale utfordringer i den samtidige kultursituasjonen.

LITTERATUR

I dette delemne vil det hvert semester deles ut lister med anbefalt litteratur knyttet til de problemstillingene og temaene som reises i PBL-undervisningen. Studentene oppfordres også til å selv finne fram til egnet litteratur. Det er også lagt opp til at en bruker litteratur som hører til andre emner og delemner. Dette er ikke å betrakte som pensum i vanlig forstand, men som støttelitteratur i PBL-arbeidet (se ”studiekrav” ovenfor).

Emne DIA504: DIAKONI II (10 studiepoeng)

Emnene DIA504 er organisert i to delemner: *1. Kirke og samfunn (7 st)* og *2. Diakonal praksis (3 st)*.

Emnet tar for seg temaer og problemstillinger hentet fra det diakonale praksisfeltet relatert til livserfaringer som rusproblemer, overgrepserfaringer, funksjonshemming, materiell fattigdom m.m, med spesiell vekt på hvordan utsatte grupper kan integreres. Emnet vil ha et yrkesfaglig fokus, og de aktuelle temaene og problemstillingene blir primært bli belyst ut fra sosiologisk og ekklesiologisk teori. Også andre teoretiske perspektiver blir trukket inn der det er aktuelt. Problembasert læring vil benyttes som undervisningsmetode (se nedenfor). Delemnene vil bli behandlet samordnet.

Emnets felles studiekrav

Se felles studiekrav for Tverrfaglige emner (ovenfor)

Vurdering

Se felles bestemmelser for Tverrfaglige emner (ovenfor)

DELEMNER:

1. KIRKE OG SAMFUNN (7 st)

Delemnet skal ta opp til drøfting relevante rammevilkår i kirke og samfunn sett i forhold til diakoni. Samspill og spenninger i forholdet kirke og samfunn både nasjonalt og internasjonalt blir drøftet. I nordisk sammenheng legges det spesielt vekt på drøfting av forholdet mellom kirkens diakoni, frivillighet og samfunnets velferdsordninger. I tilnærmingen legges det vekt bl.a. på familieperspektivet, systemisk forståelse og sosial nettverksteori.

MÅL

Studenten skal

- ha kjennskap til den norske velferdsstatens organisering og oppbygning,
- ha kjennskap til sentrale utfordringer innenfor internasjonal diakoni
- ha evne til å reflektere kritisk over samfunnets sosiale og velferdsmessige ordninger og systemer i forhold til diakonale utfordringer,
- ha evne til å anvende kunnskap om familien som system i diakonal sammenheng,
- ha evne til å anvende metodiske verktøy hentet fra bl.a. systemteori og sosialt nettverksteori

LITTERATUR

- Aukrust, Knut: "Fra systemkritikk til sektordiakoni" i *Diakoni og samfunn* K. Aukrust og B.Furre (red.). Norges forskningsråd, Oslo 1998 (s. 27-60)
- Fyrand, Live: *Sosialt nettverk - teori og praksis*. TANO, Oslo 1994 (kap. 2-3)
- Kirkens Nødhjelp: *Kirkens Nødhjelps Prinsippdokument*. Oslo 1999
- Leenderts, Torborg Aalen, *Person og profesjon. Om menneskesyn og livsverdier i offentlig omsorg*. Universitetsforlaget, Oslo 1997 (del 1 og 2)
- Jensen, Per: *Ansikt til ansikt: System- og familieperspektivet som grunnlag for klinisk sykepleie*. Ad Notam Gyldendal, Oslo 1994 (kap. 4-5).
- Misjonsalliansen: *Misjonsalliansen strategidokument*. Oslo, 2002
- Nordstokke, Kjell: *Verdensvid tjeneste. En innføring i internasjonal diakoni*. Verbum, Oslo 1994 (kap. 1, 5, 7, 8)
- Repstad, Pål: "Diaconia and the science of diaconia looking at the welfare state". I *Tidsskrift for kirke, religion og samfunn 14*. Oslo 2001 (s. 139-148)
- Repstad, Pål (red.): *Den lokale velferdsblandingen: Når offentlige og frivillige skal samarbeide*. Universitetsforlaget, Oslo 1998 (kap 1, 2 6,7)
- Stave, Gunnar: "Kyrkje – diakoni – velferdsstat" i *Diakoni og samfunn* K. Aukrust og B.Furre (red.). Norges forskningsråd, Oslo 1998 (s. 73-77)
- Tønnesen, Aud V., "... et trygt og godt hjem for alle"? *Kirkelederes kritikk av velferdsstaten etter 1945*. KIFO perspektiv nr. 7. Tapir Akademiske forlag, Trondheim 2000 (kap. 7)

SUPPLERENDE LITTERATUR

- Eidsvåg, Inge og Lena Larsen (red.): *Religion, livssyn og menneskerettigheter i Norge*. Universitetsforlaget, Oslo 1997 (del I og utdrag av del II)
- Evenshaug, Oddbjørn og Dag Hallen: *Familiepedagogikk*. Ad Notam Gyldendal, Oslo 1997 (kap. 4,11-13)
- Frønes, Ivar og Ragnhild Brusdal: *På sporet av en ny tid: Kulturelle varsler for en nær framtid*. Fagbokforlaget, Bergen 2000 (s. 11-72)
- Hatland, Aksel, Stein Kuhnle, Tor Inge Romøren: *Den Norske velferdsstaten*. Gyldendal akademisk, Oslo 2001 (kap 1, 5-7)
- Lorentzen, Håkon: *Velferd og verdier. Utvikling av en behandlingsinstitusjon under Kirkens Bymisjon*. Institutt for samfunnsforskning. Oslo 1990
- Monsen, Nina Kari: *Velferd uten ansikt*. Universitetsforlaget, Oslo 1998
- Malm, Magnus: *Fotspor i glasstrappen : den svimlende klatringen i Babels tårn og veien tilbake til jorden*. Luther, Oslo 2000

2. DIAKONAL KONTEKST (3 st)

I dette delemnet fokuseres det på problemstillinger hentet fra det diakonale praksisfeltet knyttet til utsatte grupper og spesielle livssituasjoner. Fokus er rettet mot kirkens diakoni i en videre samfunnsmessig kontekst. Problemstillinger hentet fra den internasjonale diakonien vil også bli trukket inn i undervisningen.

MÅL

Studenten skal

- ha evne til å analysere og vurdere diakonale utfordringer og diakonal praksis i et tverrfaglig perspektiv,
- ha evne til å finne fram til og anvende teori i møte med diakonale utfordringer,
- ha evne til å analysere og vurdere diakonal praksis i møte med utsatte og sårbare grupper,
- ha evne til å analysere og avdekke menneskelig nød innenfor velferdssamfunnet,
- ha evne til å analysere og vurdere diakonale utfordringer i et internasjonalt perspektiv.

LITTERATUR

I dette delemne vil det hvert semester deles ut lister med anbefalt litteratur knyttet til de problemstillingene og temaene som reises i PBL-undervisningen. Studentene oppfordres også til å selv finne fram til egnet litteratur. Det er også lagt opp til at en bruker litteratur som hører til andre emner og delemner. Dette er ikke å betrakte som pensum i vanlig forstand, men som støttelitteratur i PBL-arbeidet (se ”studiekrav” ovenfor).

Emne DIA506: DIAKONI III (10 studiepoeng)

Emne DIA506 er organisert i tre delemner: *1. Organisasjon og ledelse (4 st), 2. Menighetsbygging (3 st) 3. Diakonal praksis (3 st).*

Emnet tar for seg temaer og problemstillinger hentet fra det diakonale praksisfeltet som angår det fellesskapsbyggende arbeid i den lokale menigheten. Emnet vil ha et yrkesfaglig fokus, og de aktuelle temaene og problemstillingene blir primært belyst ut fra sentrale teorier om menighetsbygging, organisasjon og ledelse i en diakonal og kirkelig kontekst. Også andre teoretiske perspektiver blir trukket inn der det er aktuelt. Emnet vil også gi en innføring i diakonens rolle i kirkens gudstjenesteliv samt øving i liturgikk og homiletikk. Problembasert læring vil benyttes som undervisningsmetode (se nedenfor). Delemnene vil bli behandlet samordnet.

Emnets felles studiekrav

Se felles studiekrav for Tverrfaglige emner (ovenfor)

Vurdering

Se felles bestemmelser for Tverrfaglige emner (ovenfor)

Organisering og arbeidsform

Det vil bli benyttet tilsvarende arbeidsform som i tilknytning til DIA501 og DIA504. I tillegg vil det innenfor homiletikk og liturgikk bli lagt opp til praktiske øvelser. I deler av emnet vil det bli lagt opp til felles undervisning sammen med preste- og kateketutdanningen.

DELEMNER:

1. ORGANISASJON OG LEDELSE (4 st)

Delemnet gir innføring i organisasjons- og ledelsesteorier. Det legges vekt på organisering og ledelse i kirken og relevant kirkelovgivning i tilknytning til dette. Delemnet skal gi grunnlag for refleksjon om organisasjon og ledelse ut fra en kirkelig og diakonal kontekst.

MÅL

Studenten skal

- ha kjennskap til sentrale teorier om organisasjon og ledelse,
- ha kjennskap til Den norske kirkes organisering og relevant kirkelovgivning,
- ha god kunnskap om tjenesteordning og vigslingsrituale for diakoner.
- ha evne til å drøfte organisasjons- og ledelsesteori anvendt i en kirkelig og diakonal kontekst.

LITTERATUR

Askeland, Harald: *Ledere og lederroller. Om ledelse og lederroller i den lokale kirke*- KIFO-rapport nr. 7. Tapir forlag, Trondheim 1998 (kap. 3-4)

Fyrand, Live: *Sosialt nettverk - teori og praksis*. TANO, Oslo 1994 (kap 11)

Hasenfeld, Y og R.A. English, *Human service organizations. A book of readings*. University of Michigan Press, Ann Arbor 1974

Jørgensen, Knud: *Visjon og hverdag. Lederskap i misjon og menighet*. Verbum, Oslo 1991 (kap. 5-8)

Kirkerådet: *Lovsamling for den norske kirke*. Oslo 1998 (kap 1-5)

Palmer, P.J.: "Leading from within. Reflections on spirituality and Leadership." The Servant Leadership school, Washington 1990 (pamflett)

Scott, W.R.: *Organizations*. Prentice-Hall, Englewood Cliffs 1992. (part I)

SUPPLERENDE LITTERATUR

Fischer, Grete og Nils Sortland: *Innføring i organisasjonspsykologi*. TANO, Oslo 1996
KIFO-rapport nr. 7. Tapir forlag, Trondheim 1998

Malm, Magnus: *Veivisere*. Nye Luther Forlag, Oslo 1991

Repstad, Pål: *Dype, stille, sterke, milde : religiøs makt i dagens Norge*. Gyldendal akademisk, Oslo 2002

Selznick, P.: *Lederskap*. Tano Ascehoug, Oslo 1997

Skjørshammer, Morten og Einar Aadland: *Ledelse i menighet : et studiehefte til utvikling av ledelse i den lokale menighet*. Diakonhjemmets Høgskolesenter, 1994

2. MENIGHETSBYGGING (3 st)

Delemnet gir en innføring i prinsipper for menighetsbygging. Videre vil diakonens rolle i gudstjenestelivet drøftes, og det vil gis en innføring og øving i prekenlære (homiletikk) og liturgikk knyttet opp mot kirkelige handlinger som er aktuelle for diakonen og diakonien.

MÅL

Studenten skal

- ha kjennskap til prinsipper for menighetsbygging,
- ha kjennskap til prinsipper for stabssamarbeid,
- ha innsikt i diakoniens rolle i menighetens gudstjenesteliv,
- videreutvikle nødvendige ferdigheter for å kunne delta i og lede utvalgte kirkelige handlinger.

LITTERATUR

Hegstad, H.: ”Hva er menighetsutvikling, og hvorfor behøves det?”, i *Halvårsskrift for Praktisk Teologi* nr 1/2003, s 4 – 9.

Skjevesland, O.: ”Menighetsutvikling eller menighetsplanting”, i *Halvårsskrift for Praktisk Teologi* nr 1/2003, s 39 – 46.

Nordhaug, H.: ”Menighetens prest. Bidrag til en pastoralteologi for menighetsbygging.” i *Halvårsskrift for Praktisk Teologi* nr 1/2003, s 10 – 21.

Skjevesland, O. : *Morgendagens menighet. Ledelse og livsform*, Verbum forlag, Oslo 1998, Del III, s 71 – 158.

Engedal, L.G. og Haanes, V.L.: *Kirke i oppbrudd og forandring*.

Tapir forlag, Trondheim 2003

Gerkin, Ch.V.: *An Introduction to Pastoral Care* (Abington Press, Nashville 1997), s 79 - 149.

Okkenhaug, B. og Skjevesland, O. (red.): *Våre tider i Guds hånd. Kirkens tjeneste ved dåp, konfirmasjon, vigsel og gravferd*. Verbum forlag, Oslo 1997.

3. DIAKONAL KONTEKST (3 st)

I dette delemnet fokuseres det på problemstillinger hentet fra det diakonale praksisfeltet knyttet til det fellesskapsbyggende arbeidet i den lokale menigheten. Fokus er rettet mot diakonen som leder av menighetens diakonale fellesskapsbyggende arbeid.

MÅL

Studenten skal

- ha evne til å analysere og vurdere diakonale utfordringer og diakonal praksis i et tverrfaglig perspektiv,
- ha evne til å finne fram til og anvende teori i møte med diakonale utfordringer,
- ha evne til å analysere og vurdere diakonal praksis relatert til fellesskapsbyggende arbeid i en kirkelig kontekst
- ha evne til å analysere og vurdere diakonens rolle som leder i møte med utfordringene fra praksisfeltet.

LITTERATUR

I dette delemne vil det hvert semester deles ut lister med anbefalt litteratur knyttet til de problemstillingene og temaene som reises i PBL-undervisningen. Studentene oppfordres også

til å selv finne fram til egnet litteratur. Det er også lagt opp til at en bruker litteratur som hører til andre emner og delemner. Dette er ikke å betrakte som pensum i vanlig forstand, men som støttelitteratur i PBL-arbeidet (se ”studiekraft” ovenfor).

B. FELLESEMNE med preste- og kateketutdanningen

Emne PT501: KIRKEKUNNSKAP, TROSFORMIDLING OG SPIRITUALITET (10 studiepoeng)

Emnet gir en grunnleggende innføring i fagfeltet praktisk teologi og i noen sentrale praktisk-teologiske emneområder. Emnet er organisert i tre delemner: 1. *Kirkeforståelse og kirkekunnskap* (4 studiepoeng). 2. *Trosformidling* (4 studiepoeng) og 3. *Identitet og spiritualitet* (2 studiepoeng).

Emnets felles studiekra

Studenten skal

- ha godkjent oppmøte i undervisningen,
- bestå en kortinnlevering knyttet til delemne 1,
- delta i et gruppearbeid med presentasjon knyttet til delemne 2,
- skrive et refleksjonsnotat (1600 – 2000 ord, 4-5 sider) til delemne 3,
- observere et gitt antall gudstjenester og skrive et refleksjonsnotat knyttet til disse,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå emne PT501, må studenten oppfylle alle studiekravene. Oppfyllelsen av studiekravene dokumenteres gjennom en vurderingsmappe, som danner grunnlag for endelig sensur. Emnet vurderes til ”bestått” eller ”ikke bestått”.

Arbeidsformer

Undervisning i seminarform, øvelser og ekskursjoner.

DELEMNER:

1. KIRKEFORSTÅELSE OG KIRKEKUNNSKAP (4 st)

Kirken er den grunnleggende kontekst for den praktiske teologi. Ekklesiologi (læren om kirken) er derfor et praktisk-teologisk basisfag. Ved siden av grunnleggende teologisk refleksjon om kirken, skal delemnet også gi kunnskap om norsk kirkelig virkelighet.

MÅL

Studenten skal ha

- oversikt over praktisk teologi som fagfelt,
- innsikt i en teologisk forståelse av kirken og dens funksjon,
- innsikt i grunnleggende religionssosiologiske og kirkesosiologiske problemstillinger i norsk kontekst,
- oversikt over Den norske kirkes oppbygning, rettslig og organisatorisk ,
- kjennskap til norske frikirker og til frivillige kristelige organisasjoner,
- oversikt over kirkeåret og kjennskap til ulike gudstjenesteformer,

- oversikt over ulike kirkelige arbeidsformer innen undervisning og diakoni,
- kjennskap til symboler og tradisjoner knyttet til kirkehus og gudstjenesterom.

LITTERATUR

- Hegstad, H.: *Kirke i forandring : fellesskap, tilhørighet og mangfold i Den norske kirke*. Oslo: Luther, 1999
- Repstad, P.: *Religiøst liv i det moderne Norge : et sosiologisk kart*. 2. utg. Kristiansand: Høyskoleforlaget, 2000, s. 27-100
- Skjevesland, O.: *Invitasjon til praktisk teologi*. Oslo: Luther forlag, 1999, s. 12-68
- Skottene, R.: *Kristne symboler : en elementær innføring*. Oslo: Verbum, 2002, kap. 9, 10, 12 og 16, s. 90-123, 130-135, 158-161
- Plan for diakoni i Den Norske Kirke*(1987 – revidert utgave 1997)

2. TROSFORIDLING (4 st)

Formidling av kristen tro er en sentral del av kirkens oppgave. Emnet vil gi en prinsipiell basis for hva trosformidling er og kunnskap om hvordan tro formidles gjennom undervisning, forkynnelse og diakoni. Et særlig fokus vil bli gitt på trosformidling overfor ungdom. Emnet vil også gi et utgangspunkt for arbeidet med egen formidling og for å vurdere og bruke ulike formidlingsformer.

MÅL

Studenten skal ha

- innsikt i grunnleggende pedagogiske og teologiske aspekter ved trosformidling,
- oversikt over ulike arenaer og metoder for trosformidling,
- kjennskap til forskjellige bibelarbeidsmetoder,
- innsikt i ulike prinsipper og metoder i kirkelig ungdomsarbeid,
- grunnleggende ferdigheter i personlig uttrykk, kroppsspråk, stemmebruk og fortellings-teknikk,
- kjennskap til de mest anvendte formidlingsformer.

LITTERATUR

- Berntsen, H.T. og Schøien, K.S.: *Når skoen trykker : om tro og troverdighet*. Oslo: IKO-forlag i samarbeid med Norges KFUK-KFUM, 1994
- Davis, K.: *How to speak to youth and keep them awake at the same time*. Grand Rapids, Mich.: Zondervan, 1996
- Kompendium om bl.a. lesemåter, læringsmiljø og formidling:
- * Birkedal, E.: "Pedagogiske utfordringer" i: *Noen ganger tror jeg på Gud, men-? : en undersøkelse av gudstro og erfaring med religiøs praksis i tidlig ungdomsalder*. Trondheim: Tapir, 2001, kap. 9, s. 219 – 236
 - * Harbo, S.: "Fortell dine barn" i: *Halvårsskrift for praktisk teologi* nr. 1 (1993), s. 22-27
 - * Mogstad, S.: "Hva er kirkelig undervisning?" i: *Prismet* nr. 2 (2002), s. 55-60
 - * NOU 2000:26: "Situasjonen for dåpsopplæringen fram til vår tid" og "Dåpsopplæring i framtiden" i: *Til et åpent liv i tro og tillit*. Oslo: Statens forvaltningstjeneste, Informasjonsforvaltning, 2000, kap 2–4, s. 17-50
 - * Skrunes, N.: "Læringsmiljø i nytestamentlig tid" i: *Fortell dem og lær dem!* Bergen: NLA-forlaget, 1997, Kap II, 4.1–4.3, s. 56-65

3. IDENTITET OG SPIRITUALITET (2 studiepoeng)

Dette studieområdet retter søkelyset mot sammenhenger mellom selvforståelse og tros-erfaring. Med faglig basis i pastoralteologi og religionspsykologi, åpnes det for en kritisk refleksjon over hvordan egen troshistorie formes i et spenningsfylt samvirke mellom kirkelige og kulturelle tradisjoner, sosialt miljø og personlig egenart. På denne bakgrunn arbeides det med spørsmål knyttet til utformingen av en bærekraftig personlig og pastoral identitet i rammen av vår tid og vår egen kirkelige tradisjon.

MÅL

Studenten skal ha

- god kunnskap om problemstillinger i pastoralteologi knyttet til forholdet selvforståelse og troserfaring,
- kjennskap til religionspsykologisk teori knyttet til trosutvikling,
- kjennskap til hovedelementer i vigslingsliturgi til kirkelig tjeneste og i ordningen for skriftemål,
- evne til refleksjon over egen livshistorie og troserfaring.

LITTERATUR

Sidetall er begrenset til ca. 150 sider totalt.

Obligatorisk litteratur:

- * Engedal, L.G.: "Forankring og tilblivelse : om bearbeiding av egen livserfaring gjennom troshistoriefortelling" i: *Tidsskrift for Sjelesorg* nr. 2 (2000), s. 96-113
- * Solberg, K.S.: "Trosfortellingens betydning i sjelesorgen" i: *Tidsskrift for Sjelesorg* nr. 2 (2002), s. 85-95

Utfyllende litteratur som velges i samråd med faglærer:

- Bergstrand, G.: *Från naivitet till naivitet : om James W. Fowlers modell för trons utveckling*. Stockholm: Verbum, 1990
- Dykstra, C. and Parks, S. (eds.): *Faith Development and Fowler*. Birmingham, Al.: Religious Education Press, 1986
- Fowler, J.W.: *Faith Development and Pastoral Care*. Philadelphia: Fortress, 1987
- Leech, K.: *Soul friend : a study of spirituality*. London: Sheldon, 1977 og senere opplag
- Nouwen, H.J.M.: *Reaching out : the three movements of the spiritual life*. New York: Image Books, 1986
- Nouwen, H.J.M.: *The living reminder : service and prayer in memory of Jesus Christ*. San Francisco: Harper, 1981
- Olivius, A.: *Handbok för själavård och bikt : en bok om skuld och förlåtelse*. Stockholm: Verbum, 1988

Utvalg merket med stjerne (*) finnes i kompendiet for PT 1.

C. Praksisstudier

Det er lagt til rette for to praksisperioder på henholdsvis 6 uker og 3 uker, og hvor den korteste er valgfri.

Det er en forutsetning at studenten har hatt praksis i menighet for at studiet skal oppfylle kompetansekravene for ansettelse som diakon i Den norske kirke.

Emne DIA503: PRAKSISSTUDIER I (15 studiepoeng)

Praksis inngår som en del av den totale undervisningen i emnet DIA503. Praksis gjennomføres med oppfølging og veiledning av godkjent veileder. Denne praksisperioden er på totalt 6 uker. Studenten kan velge mellom følgende arenaer for praksis:

- Diakoni i menighet
- Diakoni i institusjon/organisasjon
- Diakoni i misjon/bistandsarbeid

I emnet inngår en fase med forberedelse til praksis, og etterarbeid der erfaringer fra praksis bearbeides. Forarbeidet har som målsetting å gi en erfaringsnær forberedelse til de utfordringer studentene vil møte i praksis. Den konkrete utformingen av forarbeidet vil derfor måtte variere alt etter den kontekst man velger for sin praksis. Etterarbeidet har som målsetting å styrke studentens evne til kritisk refleksjon over sammenhenger mellom teori og konkret praksis. Med basis i dette bearbeides forståelsen av diakoniens innhold og den prosess der studenten utvikler sin egen selvforståelse som diakon.

Både forarbeid og bearbeiding vil skje i en gruppebasert undervisning som tilstreber interaksjon og integrasjon mellom teori, praksiserfaringer og studentenes egne skriftlige arbeider.

MÅL

Praksisstudiet har som felles mål å

- gi kjennskap til diakonens arbeid,
- gi trening i å utvikle ferdigheter i forhold til diakoniens karakter og utfordringer,
- Reflektere over egne erfaringer i lys av teori,
- utfordre til refleksjon omkring begrunnelser for handlinger,
- stimulere til større bevissthet om egne holdninger og eget verdigrunnlag.

Emnets studiekrav:

Studenten skal

- delta og ha godkjent frammøte i forarbeidet til praksis.
- utarbeide en individuell plan som beskriver de ulike læringsmålene praksisstudiet skal inneholde og som studenten vil prioritere ut fra eget læringsbehov.
- gjennomføre og få godkjent praksis hvor studenten må ha godkjent frammøte.
- skrive en praksisrapport på inntil 3000 ord. Rapporten skal inneholde en presentasjonsdel og en fordypningsdel. I den første delen gis en presentasjon av og refleksjon over den sosiale kontekst som praksisen finner sted innenfor. I andre del analyseres og drøftes en konkret side ved den diakonale praksis i lys av egne erfaringer og teori.

- delta i bearbeiding av praksiserfaringene i eget seminar hvor studenten må ha godkjent frammøte.
- gjennomføre minimum to praktiske øvelser knyttet til studiestedenes gudstjeneste- og andaktsliv.
- gi respons til medstudentenes praktiske øvelser.

Vurdering

For å bestå emne DIA503 må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet evalueres med karakteren bestått/ikke bestått.

Arbeidsformer

I for- og etterarbeid for praksisperioden vil arbeidsformer være individuelt arbeid og gruppearbeid med veiledningsmulighet, praktiske øvelser og forelesninger.

STØTTELITTERATUR

Det er utarbeidet egen liste over støttelitteratur for praksisstudiet generelt og for de ulike arenaer for praksis.

Emne DIA507: PRAKSISSTUDIER II (5 studiepoeng)

Emnet må velges av de som ikke har valgt diakoni i menighet som arena for praksis i DIA503 eller ønsker å velge en ytterligere fordypningspraksis i menighet, institusjon eller misjon. Ved valg av dette emnet blir valgemner redusert med 5 studiepoeng.

Praksis inngår som en del av den totale undervisningen i emnet DIA503. Praksis gjennomføres med oppfølging og veiledning av godkjent veileder. Denne praksisperioden er på totalt 3 uker.

I emnet inngår en fase med forberedelse til praksis – se DIA503 for nærmere beskrivelse.

MÅL

Se emne DIA503.

Emnets studiekraav:

Studenten skal

- delta og ha godkjent frammøte i forarbeidet til praksis.
- gjennomføre og få godkjent praksis hvor studenten må ha godkjent frammøte.
- skrive et refleksjonsnotat på 3-4 sider.

Vurdering

For å bestå emne DIA507 må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet evalueres med karakteren bestått/ikke bestått.

Arbeidsformer

Se emne DIA503

STØTTELITTERATUR

Se emne DIA503.

D. FORDYPNINGSEMNE

Dette emnet gir mulighet for fordypning. Valg av fordypningstema har ulik relevans i forhold til de ulike sosiale arenaene diakonalt arbeid utøves i.

Det vil bli gitt undervisning i noen av temaene. Studentens arbeid med fordypningsemnet vil imidlertid i stor grad baseres på selvstudium, og med mulighet for veiledning.

Følgende oversikt over temaer er ment å være en åpen liste. Alternative temaer må godkjennes.

Emnets studiekraav (10 / 5 st)

Studenten skal

- skrive en artikkel på 4000 ord – ca.10 sider (10 st) / 2400 ord – ca. 6 sider (5 st) knyttet til et valgt tema som fastsettes i samråd med faglærer. Artikkelen skal baseres på en valgt problemstilling, og ta for seg spesielle diakonale utfordringer knyttet til temaet,
- legge fram utkast til problemstilling og disposisjon til artikkelen,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

For å bestå fordypningsemnet må studenten oppfylle alle studiekraavene. Karakteren settes på grunnlag av artikkelen.

EMNETS MÅL

Studenten skal

- fordype seg i et tema innenfor det diakonale feltet,
- utvikle evne til å reflektere kritisk over diakonale utfordringer knyttet til en problemstilling innenfor temavalget.

Ungdomsdiakoni (10/5 studiepoeng)

Temaet skal gi mulighet til å fordype seg i diakonalt arbeid for og med ungdom innenfor menighet og kristne organisasjoner både i norsk og internasjonal kontekst.

LITTERATUR

Ca. 700/350 sider valgt i samråd med faglærer ut fra følgende

Birkedal, Erling: *Noen ganger tror jeg på Gud, men-? : en undersøkelse av gudstro og erfaring med religiøs praksis i tidlig ungdomsalder*, KIFO perspektiv 8, Trondheim 2001
 Brunstad, Paul Otto, *Ungdom og livstolkning: en studie av unge menneskers tro og fremtidsforventninger*. KIFO perspektiv, Trondheim 1998
 Cray, Graham: *Postmodern Culture and youth discipleship*, Grove books limited, 1998
 Cray, Graham: *Youth Congregations and the Emerging Church*, Grove books limited, 2002
 Dean, Kenda Creasy: *The godbearing life, the art of soul tending for youth ministry*,
 Frønes, Ivar: *Kulturelle varsler for en nær framtid*, Fagbokforlaget, Bergen 2000
 Kirkerådet, *Rop etter heim – ressurshefte om ungdomsdiakoni*. Oslo 199?
 Kirkerådet, *Ung i kirken*. Oslo 1993
 Malm, Magnus: *Fotspor i glasstrappen : den svimlende klatringen i Babels tårn og veien tilbake til jorden*. Luther, Oslo 2000
 Øia, Tormod, Håvard Helland: *Forebyggende ungdomsarbeid*, Fagbokforlaget, Bergen 2000
 Redman, Matt: *the unquenchable worshipper*, Kingsway Publications, 2001
 Upper room books, 1998

Diakoni i en flerkulturell kontekst (10/5 studiepoeng)

Temaet skal gi mulighet til å fordype seg i diakonien i møte med ulike kulturer og flerkulturelle kontekster. Temaet vil både være relevant i forhold til menighetsliv i Norge og knyttet til misjons- og bistandsarbeid.

LITTERATUR

Ca. 700/350 sider valgt i samråd med faglærer ut fra følgende

Berentsen, Jan-Martin, Tormod Engelsen og Knud Jørgensen, *Missiologi i dag*. Universitetsforlaget, Oslo 1994
 Dahl, Øyvind og Habert, Kjell, *Møter mellom mennesker: Interkulturell kommunikasjon*. Gyldendal Akademiske, Oslo 2001
 Gilbert, *Latin America*. Routledge, London and New York 1990
 Gjerdåker, Svein og Torstensen, Arne (red), *Alltid fattige? Perspektiver på den tredje verdens fattigdom*. Cappelen, 1992
 Hylland Eriksen og Arntzen Sørheim, *Kulturforskjell i praksis. Perspektiv på det flerkulturelle Norge*. Gyldendal, Oslo 1999 Kirkemøtet 1997
 Hylland Eriksen, *Hvor mange hvite elefanter? Kulturdimensjonen i bistandsarbeidet*. Ad Notam Gyldendal, 1989
 Klausen, Arne Martin, *Kultur, Mønster og Kaos*. Ad notam Gyldendal, Oslo 1992
 Kværne, Per m.fl., *Levende religioner*. Cappelen, Oslo 1985
 Nordstokke, Kjell, *Diakoni – troens tjeneste i verden*. Den norske Misjonsallianse, Oslo 1997
 Smukkestad, Oddvar, *Den innviklete utviklingen*. Ad. Notam, Oslo 1994
 Statistisk Sentralbyrå, *Ukespeilet*. Oslo, aktuelt vedr. statistikk og innvandring
 Stenseth m.fl. (red), *Afrika - natur, samfunn og bistand*. Ad Notam, Oslo 1995
Urfolk i den verdensvide kirke med utgangspunkt i samisk kirkeliv. Sak KM 13/97
 Utlendingsdirektoratet, *Fakta om innvandrere. Fakta om flyktninger*. Oslo, siste utgave
 Vilby, Knud, *Den Globale reisen*. Universitetsforlaget AS, Oslo 1997

Omsorg og menneskeverd ved livets slutt (10/5 studiepoeng)

Temaet skal gi mulighet til å fordype seg i diakoniens engasjement og utfordringer i møte med døden og menneskets møte med denne.

LITTERATUR

Ca. 700/350 sider valgt i samråd med faglærer ut fra følgende

Ekvik, Steinar, *Tårer uten stemme. Når barn er blant dem som sørger*. Verbum forlag, Oslo 1996

Foss, Øivind: *Livsuverdig liv? Medisinsk etikk i historisk og aktuell belysning*. Høyskoleforlaget, Kristiansand 1996

NOU 1992:2: *Livshjelp*

Svenberg og Wirgenes, *Sammen i sorgen*. Oslo, Luther 1993

Sæteren, Berit: "Omsorg for døende pasienter", "Sorg og sorgarbeid", "Åndelig omsorg". Fra *Kreftsykepleie*, Anne Marie Reitan, Tore Kr. Schjølberg (red). Akribe forlag, Oslo 2000

Sørbye, Liv Wergeland: *Prosjekt Hospice Lovisenberg. En evalueringsrapport*. Lovisenberg Diakonale sykehus, Oslo 1997

Sørbye, Liv Wergeland: *Trygghet ved livets slutt: faglig dyktighet og medmenneskelighet*. Universitetsforlaget, Oslo 1990

Aakre, Marie: "Verdier ved livets slutt, en antologi". Fra Verdikommisjonen: *Å dø er naturlig* 2001

(Mangler litteratur)

Overgrep og det kristne fellesskap (10/5 studiepoeng)

Temaet skal gi mulighet til å fordype seg i hva overgrep er og skaper hos den som blir utsatt og i omgivelsene. *I denne sammenhengen er kjønnsperspektivet relevant og viktig*. Spesielt vil temaet gi mulighet til å arbeide med diakonale utfordringer når overgrep skjer i tilknytning til det kristne fellesskapet .

LITTERATUR

Ca. 700/350 sider valgt i samråd med faglærer ut fra følgende

Andersen, Torbjørn H., *Tause menn. Seksuelle overgrep mot gutter i kristne miljøer*. Verbum, Oslo 2001

Anstorp, Trine, Beate Indrebø Hovland og Elisabeth Torp (red.), *Fra skam til verdighet. Teologisk og psykologisk arbeid med vold og seksuelle overgrep*. Universitetsforlaget, Oslo 2003

Aschjem, Øivind, *Om eldre og familievold*. Eide forlag, Bergen 1990

Bispemøteutredning, *Retningslinjer og prosedyrer for behandling av saker der det rettes anklage mot vigslet kirkelig medarbeider om seksuelt misbruk og/eller grenseoverskridende seksuell adferd*. Oslo 1996

Forlaget Forum. Oslo, 1997

Førsvoll, Reimunn, *Fra synd, fra sorg, fra fare. Seksuelle overgrep i kirke og samfunn*. Verbum, Oslo 2003

Gonsiorek, John F. (red.), *Breach of Trust: Sexual Exploitation by Health Care Professionals and Clergy*. Sage Publications, London 1995

Kirkengen, Anne Luise, *Kroppsliggjøring av seksuelle overgrepserfaring*. Artikkel i "Utposten" 1998:27 (2)

Kleiven, Tormod, *Det du har gjort mot en av mine minste -. Den kristne forsamlingen og seksuelle overgrep*. Hovedfagsoppgave, UiO, Oslo 2000

Kleiven, Tormod, *Når den utsatte blir usynlig - om seksuelle overgrep i kristne miljøer*. Luther, Oslo 2003

Lundgren, Eva, *I Herrens vold. Dokumentasjon av vold mot kvinner i kristne miljøer*. Cappelen Forlag, Oslo 1985

Løvås, Edin, *Maktmennesket i menigheten*. Ansgar forlag, Oslo 1987

Müller-Fahrenheit, Geiko, *The Art of Forgiveness. Theological Reflections on Healing and Reconciliation*. WWC Publications, Geneva 1997

Norges Kristne Råd, *Økumeniske retningslinjer i forbindelse med seksuelle overgrep i kirkelig sammenheng*. Norges Kristne Råds skriftserie nr. 2, Oslo 1998

Skartveit, Gro, *Ulvar i lammeflokken. Om predikantar, makt og overgrep mot kvinner*.

Stang, Ingun, *Makt og bemyndigelse. Om å ta pasient- og brukermedvirkning på alvor*. Universitetsforlaget, Oslo 1998

Sætre, Marianne, *Samfunnsproblemet som "forsvant". En kritikk av tendensen til å minimalisere omfanget av seksuelle overgrep mot barn*. Tidsskrift for Norsk Psykologforening, temahefte "Ut av det tause rom", Oslo 1997-34-1

Weber, Max, *Makt og byråkrati. Essays om politikk og klasse, samfunnsforskning og verdier*. (s. 91-104) Gyldendal, Oslo 1971

METODELÆRE

Vitenskapsteori dekkes av emne D395, og metodelære dekkes av emnene D391 og D392. Det er en fordel om (eller: "Det forutsettes at..") studentene har kjennskap til allmenn teori om vitenskap og vitenskapelig metode fra ex. phil. og ex. fac.. Metodelæren skal særlig støtte opp under arbeidet med mastergradsavhandlingen. Studentene velger metodevariant som korresponderer med valg av avhandling.

Emne MET503-504: METODELÆRE (5 studiepoeng)

Metodelære dekkes av emnene MET503-504. Det forutsettes at studenten har kjennskap til allmenn teori om vitenskap og vitenskapelige metode. Studenten skal velge ett av emnene MET503 – 504.

Emne MET503: METODELÆRE - Systematisk/empirisk variant (5 studiepoeng)

Emnet forbereder og støtter opp om arbeidet med avhandlingen. Den systematisk/empiriske varianten skal gi metodisk innsikt og bakgrunn i arbeidet med avhandlinger der empirisk metode blir benyttet. Emnet er identisk med tilsvarende i teologistudiet og Master i kristendomskunnskap.

Studiekrav

Studenten skal

- ha godkjent frammøte på metodeundervisningen (metodeuke),
- skrive en oppgave (inntil 2000 ord) som drøfter teoretiske eller metodiske spørsmål med relevans for avhandlingen i lys av pensumlitteraturen. Oppgaven skal godkjennes av veileder eller annen faglærer,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

Emnet vurderes med karakter på grunnlag av den skriftlige oppgaven.

MÅL

Studentene skal ha

- grunnleggende kjennskap til empirisk metode med relevans for avhandlingsarbeidet,
- kjennskap til hvordan empiriske metoder kan anvendes i teologisk sammenheng, og hvordan slike metoder kan inngå i systematisk-teologisk og praktisk-teologisk arbeid,
- evne til å anvende empirisk metode i gjennomføringen av en oppgave på 500-nivå.

LITTERATUR

Repstad, Pål: *Mellom nærhet og distanse*. Universitetsforlaget, Oslo 1998.

Aadland, Einar : ”Og eg ser på deg..” *Vitenskapsteori og metode i helse- og sosialfag*. Tano Aschehoug, Oslo 1997 (utvalgte kapitler)

Kvale, Steinar : *Det kvalitative forskningsintervju*. Ad Notam Gyldendal, Oslo 1997(utvalgte kapitler)

Emne MET504: METODELÆRE - Kirkehistorisk variant (5 studiepoeng)

Emnet forbereder og støtter opp om arbeidet med avhandlingen.

Den kirkehistoriske varianten skal gi studenten innsikt i historievitenskapelig grunnlagsrefleksjon og metode, og hvordan man anvender historisk metode i konkret vitenskapelig arbeid. Videre skal studenten få innsikt i noen av kirkehistoriefagets særlige grunnlagsproblemer. Emnet er identisk med tilsvarende i teologistudiet og Master i kristendomskunnskap.

Studiekrav

Studenten skal

- ha godkjent frammøte på metodeundervisningen (metodeuke),
- skrive en oppgave (inntil 2000 ord) som drøfter teoretiske eller metodiske spørsmål med relevans for avhandlingen i lys av pensumlitteraturen. Oppgaven skal godkjennes av veileder eller annen faglærer,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Vurdering

Emnet vurderes med karakter på grunnlag av den skriftlige oppgaven.

MÅL

Studenten skal ha

- kjennskap til historievitenskapens faghistorie, fagstruktur og egenart,
- kjennskap til særskilte kirkehistoriske grunnlagsproblemer, særlig fagdisplinenes doble tilknytning til teologien og til historievitenskapen, og betydningen av kirkehistorien for teologiens historiske dimensjon,
- kjennskap til historievitenskapelig metode og hvordan den kan anvendes i teologisk sammenheng,
- evne til å anvende historisk metode i gjennomføring av en kirkehistorisk avhandling.

LITTERATUR

Berge, Lars Johan: ”Kirkehistorisk forskning som kirkelig og vitenskapelig intensjonsfellesskap”, i: *TTK* 2/1994, s.107-122

Hovland, Thor Halvor: ”Kirkehistorie og universalhistorie. Kirkehistoriske grunnlagsproblemer sett i lys av nyere historieteologi”, i: *TTK* 3/1997, s.183-203

Kjeldstadli, Knut: *Fortida er ikke hva den en gang var : en innføring i historiefaget*, - 2. utg. Oslo : Universitetsforl., 1999, kap.1-18 og 21

Schumacher, Jan: "Hjelpevitenskap for systematikken eller praktisk-teologisk teoriarbeid?"

Noen refleksjoner om kirkehistoriens plass og rolle", i: *Ung Teologi* 2/1984, s.21-28

Schumacher, Jan: ""Å fortelle en historie". Kirkehistoriens formproblem", i: *Ung Teologi*, 2/1985, s.49-62

Seip, Jens Arup: *Om å skrive hovedoppgave : historie* - 2. utg. [Oslo] : Universitetsforlaget, 1988. (nytrykk 1996), 47 s.

MASTERGRADSAVHANDLING

Emne MET505: Forberedende avhandlingsarbeid (5 studiepoeng)

Emne skal forberede studenten for avhandlingsarbeidet ved å gi innføring i vitenskapelig skrivemåte, og gi studenten hjelp med å utarbeide en foreløpig disposisjon til avhandlingen. Det siste innebærer at studenten skal lage utkast til tema, problemstilling, metode og materiale.

Studiekrav

Studenten skal

- delta i et obligatorisk skrivekurs
- delta i et obligatorisk seminar og legge frem utkast til en foreløpig disposisjon over avhandlingen
- delta i evalueringen av studietilbudet

Vurdering

For å bestå emne MET505 må studenten oppfylle alle studiekravene. Emnet vurderes med bestått/ikke bestått.

MÅL

Studenten skal

- ha evne til å skrive og arbeide med en avhandlingstekst
- ha evne til å utforme og drøfte en disposisjon for en avhandling

LITTERATUR

Dysthe, Olga, Frøydis Hertzberg og Torlaug Løkensgard Hoel: *Skrive for å lære. Skrivning i høyere utdanning*. Oslo: Abstrakt forlag as 2000 eller tilsvarende.

Emne AVH501: MASTERGRADSAVHANDLINGEN (30 studiepoeng)

Mastergradsavhandlingen skal være et selvstendig vitenskapelig arbeid innenfor et avgrenset område. Arbeidet med avhandlingen skal styrke studentens faglige grunnlag for undervisning og annen yrkesutøvelse og gi opplæring til forskning.

En mastergradsavhandling kan være en selvstendig undersøkelse bygd på kildemateriale, eller den kan være en vurderende analyse av andres forskning. Den kan være frittstående eller en del av et større forskningsprosjekt hvor flere er engasjert. Emnet kan velges fra hele det fag- og forskningsfeltet som inngår i mastergraden. Valg og vinkling av emne skal tilpasses de overordnede målene for mastergradsstudiet.

Alle studenter som skriver mastergradsavhandling, skal ha avtale med en veileder (jf. instruks for veiledningsforhold, vedlegg 3). Veilederen skal bl.a. godkjenne emnet for avhandlingen. Studenten tar selv initiativ for å finne en veileder. Veilederen skal normalt ha doktorgrad eller tilsvarende kompetanse. Det forutsettes at det inngås en studieavtale mellom studenten, veileder og studiested. Studenten har rett til inntil 20 timers veiledning

Når et studieår regnes som 10 måneder, forutsetter en avhandling på 30 studiepoeng en arbeidsinnsats på 5 måneder. En slik avhandling bør ikke være på mindre enn 20000 ord eller mer enn 32000 ord.

Studiekrav

For å levere mastergradsavhandlingen til endelig vurdering må den enkelte student

- underskrive en avtale med en veileder,
- sørge for at veileder godkjenner emnet for mastergradsavhandlingen,
- levere et utkast som gjør rede for emne, problemstilling og materiale for avhandlingen, innen en gitt frist,
- delta i evalueringen av studietilbudene.

Andre bestemmelser

Emnet for mastergradsavhandlingen velges av studenten i samråd med veileder. Veilederens godkjenning av emne innebærer at det ligger innenfor mastergradens fagfelt og er egnet for en mastergradsavhandling. Godkjenningen skjer på fastsatt skjema. Skjema med veilederens godkjenning av arbeidstittel leveres til studieadministrasjonen.

Når avhandlingen leveres, skal den være skrevet på maskin eller PC. Den leveres inn i ett trykkeklaart eksemplar. Eventuell beskjed om utlånsklausul (dvs. at oppgaven bare kan lånes ut og brukes med forfatterens samtykke) må gis på eget skjema ved innleveringen.

Studiestedet sørger for mangfoldiggjøring, innbinding og forsendelse av 5 eksemplarer av avhandlingen, uten utgift for studenten. (Disse eksemplarene går til veilederen, til de to andre sensorene, til MFs og MSHs bibliotek og til MFs arkiv).

Innen 3 uker (universitetsferier ikke medregnet) etter innlevering skal det gis beskjed til studenten om oppgaven er godkjent.

Når avhandlingen leveres til sensur etter at de øvrige mastergradsprøvene er bestått, skal den endelige karakteren normalt fastsettes innen 2 måneder etter innlevering. Universitetsferier